

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

GENEL KURUL KARAR

FETULLAH GÜLEN BAŞVURUSU

Başvuru Numarası : 2014/12225
Karar Tarihi : 14/7/2015

Başkan : Zühtü ARSLAN
Başkanvekili : Alparslan ALTAN
Başkanvekili : Burhan ÜSTÜN
Üyeler : Serruh KALELİ
Osman Alifeyyaz PAKSÜT
Recep KÖMÜRCÜ
Engin YILDIRIM
Nuri NECİPOĞLU
Hicabi DURSUN
Celal Mümtaz AKINCI
Erdal TERCAN
Muammer TOPAL
M. Emin KUZ
Hasan Tahsin GÖKCAN
Kadir ÖZKAYA
Rıdvan GÜLEÇ
Raportör : Yunus HEPER
Başvurucu : Fetullah GÜLEN
Vekili : Av. Nurullah ALBAYRAK

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuru, bir internet sitesinde yayımlanan röportajda nefret söylemi bulunduğu iddiasıyla Cumhuriyet savcılığına yapılan şikâyet neticesinde ilgililer hakkında kovuşturmaya yer olmadığına karar verilmesi nedeniyle şeref ve itibarın korunmasını isteme hakkının ihlal edildiği iddiaları hakkındadır.

II. BAŞVURU SÜRECİ

2. Başvuru, 24/7/2014 tarihinde Anayasa Mahkemesine doğrudan yapılmıştır. Dilekçe ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesi neticesinde başvuruda, Komisyona sunulmasına engel teşkil edecek bir eksikliğin bulunmadığı tespit edilmiştir.

3. Birinci Bölüm İkinci Komisyonunca 30/1/2015 tarihinde, kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına, dosyanın Bölüme gönderilmesine karar verilmiştir.

4. 24/6/2015 tarihinde yapılan Bölüm toplantısında başvurunun, niteliği itibarıyla Genel Kurul tarafından karara bağlanması gerekli görüldüğünden Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü'nün 28. maddesinin (3) numaralı fıkrası uyarınca görüşülmek üzere Genel Kurula sevkine karar verilmiştir.

III. OLAY VE OLGULAR

A. Olaylar

5. Başvuru formu ve eklerinde ifade edildiği şekliyle olaylar özetle şöyledir:

6. 17/2/2014 tarihinde "www.haber10.com" adlı internet sitesinde, muhabirler Hülya Özkan ve Sevrnur Mut tarafından Medeniyet Vakfı Genel Başkan Yardımcısı Kazım Sağlam ile yapılan, "Sağlam: Gülen'in kullanım süresi doldu" başlıklı bir röportaj yayımlanmıştır. Söz konusu röportajın içeriği şöyledir:

"17 Aralık operasyonu ile devlet içerisinde paralel bir yapı kuran Gülen grubunun yapısı merak konusu oldu.

Örgütlenme biçimi, sermayesi, medya gücü, etkinliği, dış bağlantıları ve tüm yönleriyle Fethullah Gülen grubunu Medeniyet Vakfı Genel Başkan Yardımcısı, yazar Kazım Sağlam ile konuştuk.

Gülen cemaatinin de Yahudiler gibi mağduriyet edebiyatı yaparak kendilerine bir alan açtığını söyleyen Kazım Sağlam, "Yahudiler soykırım üzerinden mağduriyet edebiyatı yaparak kendilerine bir alan açtılar. Benzerini Gülen hareketi de yaptı. Onların da masumiyeti bitti, yumuşak yüzlerinin altından canavar tarafları açığa çıktı. Tıpkı bebek yüzlü katiller gibi maskeleri düştü." dedi.

İşte Kazım Sağlam ile gerçekleştirdiğimiz o söyleşi:

Gülen hareketinin geldiği noktayı nasıl değerlendiriyorsunuz?

Gülen cemaati, daha doğrusu örgütü, -bu saatten sonra cemaat kelimesini de kullanmak istemem- kendilerini Risale-i Nur'dan geldiklerini söylüyorlar ama bugün geldiği yer itibarıyla Risale-i Nur'dan kopmuş bir hareket. Sosyolojik olarak belki bir cemaat tabiri kullanılabilir ama yaptıkları iş, son zamanlarda takındıkları tavır, cemaati aşan bir tavır, onu zedeleyen bir tavır. Risale-i Nur'un da gidişatına hiç uymayan bir tarz. Risale-i Nur genel olarak müspet tarafları olan bir hareket. Her şeyde müspet görünmeye çalışan, müspeti savunan bir hareket bir tarz, fakat bugün geline nokta her şeyden şüphe duyan, müspetliği aşacak kadar bazı konularda aşırı giden bir vakıyyla karşı karşıyayız. Said Nursi'nin ötekisi alenî İslam düşmanı olan bir hareket idi. Gülen yapılanmasının farklı olduğunu görüyoruz. Bu yönüyle Risale-i Nur camiasının da kendi geçmişlerine, o geleneğe sahip çıkmaları lazım. Aksi takdirde Risale-i Nur'un cem-i cümlesi töhmet altında kalacaktır.

RİSALE-İ NUR'DAN SAPTILAR

Said Nursi ile Fethullah Gülen'in düşünce ve duruşunun birbirinden ayrıldığı noktalar neler?

Şimdi, Said Nursi, Allah rahmet eylesin, 1. Cihan harbinde savaşa katılmış, Teşkilat-ı Mahsusa'ya girmiş, ehl-i İslam'a saldıran emperyalistlere karşı mücadele etmiş bir din büyüğü. Ama bugün kendisini ona nispet eden Gülen hareketi emperyalistlerle iş tutar hale geldi. Bu yönüyle de Risale-i Nur'dan sapmıştır. Dolayısıyla bu saatten sonra Nurculuk ya da Risale-i Nur demektense, Gülen hareketi demek daha doğru olur. En hafif tabiriyle böyledir. İkinci bir şey, Gülen hareketini birtakım sınıflandırmalara tabi tutuyorum.

ARAZİDE OLANLAR EHL-İ İMANDIR

Nasıl bir sınıflandırma?

Sahada, arazide olanlar ehl-i imandır, ehl-i İslamdır, ehl-i kible, hizmet edenler, Allah rızası için çalışan, koşturan, fedakarlık yapan, halisane koşturanlardır...

KENDİNE HİZMET EDEN TABAKA

İkinci sınıf zengin tabaka... Ticaret yapıyorlar veya bürokraside üst düzey makam mevkii sahipler. Onlar her ne kadar hizmet ehli gibi görünseler de kendilerine hizmet ettiklerini düşünüyorum. Makam-mevkiilerini yükseltirler, uluslararası ticareti sürdürürler, burada da cemaatin sırtından geçinirler. Ticaret yapıyor, imalat yapıyor, yurtdışına açılıyor, cemaatin tabanında çalışan samimi insanların sırtına, omuzlarına basarak yükseliyorlar.

CEMAATİN KURMAYLARI

Üçüncü sınıf, onlar da cemaatin kurmaylarıdır, ama yerli kurmaylar. Bunlar da uluslararası kurum ve kuruluşlarla irtibat kuruyorlar. Bunlar da Gülen'in etrafında ikinci halkadır. Dünyada ve Türkiye'de olup bitenlerin farkındalar. Son olan olaylarda da Fethullah Gülen hareketinin nereye evirildiğini de biliyorlar. Bir kısmı, yani kökü bu topraklarda olanlar bu durumdan rahatsız. Ama iki taraflı iş tutanlar memnun.

SON OLAYLARI İDARE EDENLER...

Çatışmayı onların körüklediği söyleyebilir miyiz?

Bir kısmı bunun içinde, bir de bizim bilemediğimiz, eserlerinden/yaptıklarından çıkardığımız görülmeyen bir sınıf daha var. Bunlar yerli de olsa yabancı gibidirler. Bir de bu topraklara buraya ait olmayan insanların da olduğuna inanıyorum. Kimdir dersiniz bilemem, ama yapıp edilenlere bakılırsa böyle bir tabaka var ve onların önüne bir sis perdesi çekilmiş. Bu saydığım Türkiye'ye ait insanlar onların önüne bir perde çekmişler ve esas son olayları idare edenler de onlardır. Onlar da görünmüyorlar.

Cemaatin kendisi ne kadar şeffaf peki?

Kendileri, istihbarat örgütünün şeffaf olmasını isteyecek kadar şeffaflıktan, görünürlükten, hesap vermekten yana olduklarını söylerken, sır küpü gibi ne yapıyorlar, gelir kaynakları nereden geliyor, ne kadar geliyor kimse bilmez, idare şekli nasıl çalışıyor, başlarında kim var, bilinmez. Bu kadar bilinmezlik içinde katman katman kendini gizleyen bir yapılanmanın şeffaflık istemesi çok akıl işi

değil. İkinci bir şey, tenkit ettikleri, şeffaf değil dedikleri yetkililer –diyelim hükümet ve kurumları- bunlar göz önünde olan kurumlardır.

HESAP VERMEZ BİR ÖRGÜTLENME İÇİNDELER

Ak Parti ve Başbakanın yeri belli, konumu belli. Bugün yolsuzlukla üzerine gidiliyor. Diyelim yolsuzluk yaptılar, bugün örterler fakat yarın illa ki hesap verirler. Millet bunu görürse seçim günü hesabını mutlaka alır. Nitekim Allah indinde de hesap vereceğiz. Fethullah Gülen de verecek bizler de. Ama bu tenkit ettikleri grup hesap verebilir bir durumdayken kendileri hesap vermez bir yapılanma ve örgütlenme içindeler. Her yerde hem varlar, hem yoklar. Dolayısıyla mesuliyetleri yok fakat yetkileri çok bir durumdadır. Bu da Allah'ın adaletine terstir. Yani senin yetkin çoksa, mesuliyetinin de olması gerekiyor. Bu şekilde siz başkasını köle gibi kullanıyorsunuz demektir. Şuan Fethullah Gülen'in hükümetten istediği de budur; tüm mesuliyetleri sen üstlen, ama kaymağını ben yiyeyim, yetkilerim sonsuz olsun.

Kavganın temel unsuru bu mu?

Unsurlardan biri budur. Bir de Türkiye'nin siyasi yapılanması, devletin en azından hükümetin siyasetinin değiştiğini de düşünüyorum. Türkiye makas değiştiriyor. 90 yıldır cumhuriyetin kuruluşundan bu yana uluslararası sistem içindeki yeri, kendi içine kapanması idi. Ülke bunları yavaş yavaş aşılıyor bu da birilerini korkutuyor.

Çözüm sürecine de bu sebeplerden dolayı engel olmaya çalıştıklarını söyleyebilir miyiz?

Evet. Biri Kürt sorununun çözüme kavuşturuluyor olmasıdır, diğeri de kendi kabuğundan dışarı çıkması. Türkiye Cumhuriyetinin tarihi boyunca iki kadim meselesi vardı bu topraklarda. Birincisi Müslümanlarla sistemin sıkıntısı diğeri ise Kürtlerle sistemin sıkıntısıdır. Şuanda hükümetin aldığı tedbirler yüzde yüz olmasa da Müslümanlar sistem içinde artık zenci muamelesi görmemeye başladılar. Böyle olunca da bu laik-Müslüman gerilimi problem olmaktan çıktı. Uluslararası sistem bu problemi taşıyamaz hale geldi. İkinci mesele, Kürtlük meselesi, Kürtleri Türkleştirmek istediler bir sürü plan, program yaptılar tutmadı. Fıtratı değiştiremezsiniz, herkesin dili var örfü var âdeti var, geleneği var. Bu gözünü kapatmak gibi olur. Bu dönemde Ak Parti gözünü kapatmadı, olayları görmeye çalıştı, bundan rahatsız oldular. Fethullah Gülen de bundan, yani çözüm sürecinden rahatsız oldu.

28 ŞUBAT'TA GÜLEN'İN ÖNÜ AÇILDI

28 Şubat sürecini de Fethullah Gülen destekledi. Bunu anlamıyordum ama şimdi çok daha iyi anlıyorum. 28 Şubat'ta Fethullah Gülen'in dışındaki bütün dindarlar başta imam-hatip nesli olmak üzere geri plana itildiler. Devlet kademelerinden kovuldular, toplumdan tecrit edildiler, bir nevi vebalı gibi görüldüler. Arada bir boşluk oldu, 10-15 sene gibi. O boşluğu Fethullah Gülen doldurdu. Dolayısıyla 28 Şubat'ta sanki bir el, Fethullah Gülen'in önünü açmak için çalıştı. Bu kanaate vardım.

AHLAKLARI SIZINTIDIR

Kendilerini sürekli gizlediler. Gizlilik zaten Fethullah Gülen'in özel emridir. Bu yapılanma da böyledir, itikadını bile gizler. Bu şekilde her yere sızdılar, ahlakları sızıntıdır. Bu ahlakları gereği çeşitli yerlere sirayet ettiler.

Son olarak onu ve uluslararası ilişkileri de rahatsız eden Türkiye'nin kabuğundan çıkmasıdır. Zenginlerimiz artık yurtdışına açıldı, kendi kimliklerini sahiplenerek gidiyorlar. Tüm dünyamız sadece Avrupa değil, artık batıya ilave olarak Afrika'dır, Asya'dır, tüm İslam dünyasıdır. Buralara açılınca, tüccar gider ticaret yapar, öğrenci gider kültür alışverişi olur, uluslararası siyasi ilişkiler, devlet ilişkileri sıklaşır. Böylece ne olur, aslında farkında olmadan bir ümmet temeli de atılır. Bu uluslararası sistemi de rahatsız etti, Fethullah Gülen'i de. Gülen'in ötekisi, hasmı sadece Türkiye'deki Ak Parti ve onun dışındaki İslami yapılanmalar değil uluslararası olarak İhvan-ı Müslime karşı bir tavır var, cemaat-i İslamiye karşı da bir duruşu var, Şia'ya karşı da bir duruşu var, Suud seleflerine karşı da bir duruşu var. Sadece kendi bakış açısına odaklı, onun dışındaki herkes ve her çalışma, onlara göre reddedilmesi gereken anlayış ve mücadele tarzıdır. Bu da uluslararası sistemin planıyla örtüşmektedir.

Uluslararası sistem istediği için mi böyle davranıyorlar yoksa böyle davrandıkları için mi sistem onları kullanıyor?

Onu kestiremeyiz, dışarıdan bakınca görülen tablo bu. Dış dünyaya açılınca bir ortak siyaset de arkasından gelmeli. Şunu demek istiyorum, diyelim Mursi iktidarda kalsa ve İhvan-ı Müslim Mısır'da devam etseydi, Tunus-Fas-Libya-Mısır-Ürdün-Suriye-Türkiye ortak bir siyasi tavır takınmış olsalardı dünyadaki emperyalistlerin, en başta İsrail'in işine gelmezdi. Avrupa birliğinin de işine gelmezdi. Amerika'nın da, dolayısıyla Fethullah Gülen'in de işine gelmezdi. Yani kendi adına mı bu tür oluşumlara karşı çıkıyor yoksa onların adına mı, onu kestiremiyorum ama fotoğrafı görüyorum. Sisi'yi destekleyen Nur hareketiyle yaptıkları aynı şeydir. Ama orada bir Sisi var burada yok. Burada da bulsalar herhalde aynı şeyi Türkiye'de de yapacaklar.

İSLAMİ DAMARDAN RAHATSIZ OLDULAR

AK Parti'ye karşı olan yapıları desteklemelerini de bununla açıklayabilir miyiz?

Benim görebildiğim kadarıyla Fethullah Gülen hareketi yeni böyle bir arayış içinde değildir. Yine sınıflandırmayı kullanarak üst tabakayı kastediyorum. Bu hareket bir kere Türkiye'deki İslami damardan her zaman rahatsız olmuştur. Milli Görüş hareketine Fethullah Gülen'in tüm vaazları karşıdır. Daha sonra Turgut Özal ile biraz yakınlaşmıştır fakat sonra ses kayıtları vs. ortaya çıkınca orada da bir rest çekmişti Özal'a. Özal da geri adım atmıştı. Refah Partisine de karşıydı. Şimdi AK Parti'yle bir süre iyi oldu daha sonra bozuldu. Bu gösteriyor ki Fethullah Gülen hareketi gerek siyaseten gerek iktisaden gerek sosyal açıdan daha İslami olan şeylerden kaçıyor.

ONLARIN HOŞGÖRÜSÜ BİZİM MAHALLEYE GELMEZ

Müslümanlık ona göre ona aittir, onun dışındaki her şey bozuktur, yanlıştır. Dolayısıyla bunun yolu da başkasıyla/ İslami olmayan yapılanmalarla iş tutmaktır. Onların hoşgörüsü bizim mahalleye uğramaz. Kim İslam'dan ne kadar uzaksa, onun hoşgörüsüne o kadar yakındır. Sıralarsak Yahudi, Hristiyan, Türkiye'de Kemalist-laiklere hoşgörüsü daha fazladır. Namaz kılan, siyaseten Müslümanlık gütmeye çalışanlara karşıdır. Bu nedenle AK Parti'ye karşı CHP'yi desteklemesi çok şaşırtıcı değildir. Bu ilişki, bilhassa Sarıgül'le diyalogları yeni değil. Yıllardır devam ediyordu. Bunun içinde Mesut Yılmaz da var Aydın Doğan da var.

İSLAMİ DEĞERLERİ YOK EDEREK SAHNEYE İNDİ

Bir de bu Fethullah Gülen'in son hamlesi, karşı taraf her kimse ağır toplarını piyasaya sürdü. Gezi parkında en baba adamlar sahneye indi. O güne kadar Koç'u sahnede görmüyorduk, hepsi sahaya indi. Gülen de artık piyon kullanmıyor direk kendi sahneye indi. Sahneye inince de bütün İslami değerleri yok ederek sahneye indi. Çok af edersiniz mahreme indi, pornoculuk yaptı, Allah'ın ve Resulünün uygun görmediği işlerle, yöntemlerle bazı dosyalar elde etti. Elde edemediği zaman uydurdu, montaj yaptı. Manevi yönüyle peygamberi kullandı, Peygambere tweet attırdı, Peygamberi türkü dinlemeye götürdü. Ben kendim olarak o yerde türkü dinlemeyi kendime yediremezdim ama onlar bunu peygambere yakıştırdı. Yetmedi en son peygamberi dizide oynattılar, bu ne oluyor şimdi? Bu nefret, bu kin, bu düşmanlık nedir? Elinden gelse diyecek ki "Allah geldi, AK Parti'ye düşman olun dedi."

ELİNDEKİ İPLERİ KAÇIRDI

En sonunda medyaya yansıdı, siz bu kadar beddua ediyorsunuz fakat halisane beddua etmiyorsunuz, Tayyip de ölmüyor. Bir yandan anlamakta zorlanıyorum bir yandan da zorlanmıyorum. Fethullah Gülen kendisi elindeki iplerle hareket etmiyor. Elindeki ipleri kaçırmış, esir düşmüş ve bunu kabullenmiş. Esir durumundan kurtulması gerekiyor, bunu isterse onu kurtarız, onu buraya alıp güvenli bir yere de koyarız.

BİR İNSAN ÜLKESİNE BU KADAR HAKARET EDEMEZ

Türkiye'ye dönmeme nedeni nedir sizce?

Gelsin memleketine. Burası onun memleketi, orada ülkeden Türkiye'den götürülen toprağı öpüyor ama beri tarafta da Türkiye'yi emperyalistlerle beraber öpüyor. Bir adamın kendi ülkesi aleyhinde bu kadar çalışmasını anlamlandırmakta gerçekten zorlanıyorum. Haşa, Müslümanlığı, dini, bir tarafa bıraksak bile insan kendi ülkesine bu kadar hakaret edemez. Herhalde AK Partiyi bitirebilirse bir muzaffer olarak ülkeye dönecek.

KENDİ KUYULARINI KAZIYORLAR

Fethullah Gülen taraftarlarının bir de şunu bilmeleri lazım AK Parti'yi düşürürlerse- ki inşallah düşüremezler- bilsinler ki yeni gelecek idare şu anki rahatlığı onlara veremeyecek. Hatta ilk önce onların üzerine gidecektir. Kendi kuyularını kazıyorlar bunun farkında değiller. Artık itidalliklerini de kaybettiler. Son kayıtlardan sonra Hz. Peygamber'e yapılan bu hakaret ve saygısızlıktan sonra eğer o mensupları hâlâ kendilerine soru sormayıp ayıkmiyorsa bu çok berbat bir şey. Ne zaman ki daha büyük bir belayla karşılaşacaklar, o zaman ayılacaklar. Bir kısmı efsunlanmış gibi... Ama inşallah kısa zamanda uykudan uyanırlar.

GÜLEN'İN KULLANIM SÜRESİ DOLDU

Peki tabanın bu yapılanlara karşı tavrı ne olacak?

Bence hâlâ birtakım yalanlarla güçlü olduklarını, yakın zamanda hükümeti düşüreceklerine inanıyorlar. Mehdi inancı ile gelecek vaatleri sunuyorlar, şu tarihte mehdi gelecek, kendini halife ilan edecek vs. Bunları iddia ederlerse de artık kaybederler. Fethullah Gülen'in artık kullanım süresi doldu, bitti. Onun miladı 30 Mart'tır. 30 Mart'ta AK Parti yerel seçimden güçlenerek çıkarsa bunlar büyük bir mevzi kaybederler.

SUIKAST GELEBİLİR!

AK Parti birkaç puan düşerse daha başka taktikler sahneye koyarlar. Bu son uzun adamla ilgili söylediklerini de katarsak, bir suikast de gelebilir. Çünkü fena halde kendi adamlarını inandırmışlar. Gerçi kendi aralarında konuşup yazarken baktığımız zaman astronomik rakamlarla da seçimi kazanırsanız size bu ülkeyi idare ettirmeyiz diyorlar.

Ali Bulaç bir yazısında (o psikolojiyi anlamak için söylüyorum) Siz Kürtlerle anlaşarak dünyada siyaset güdemezsiniz, ikinizi de döverler diyor. Sonra sayıyor, Amerika karşı, Avrupa Birliği karşı, Suriye karşı, İran karşı, dolayısıyla hükümet meşruiyetini kaybetti.

Bulaç'a göre meşruiyet kaynağı Amerika, Avrupa, Suriye, İran mı?

Meşruiyet algısına bakar mısınız, meşruiyet Türkiye değil, halk değil, sandık değil, İslami ahlak değil ve edep değil. Meşruiyet kaynağı İsrail'dir, Amerika'dır ve çok uluslu şirketlerdir.

Peki böyle bir mantıkla bakarken, şunu göremiyorlar; iki kutuplu dünya bitti, global bir dünya var. Global dünyanın ve ümmetin ayakta kalmasını sağlayacak olan da İslam birliği ve ümmetidir. Bu birliğin bir unsuru da Kürtler ve Türklerdir. Hem ümmetten dem vuracaksınız hem de Kürt- Türk kardeşliğinden rahatsızlık duyacaksınız bu ne yaman çelişki.

ÜMMET ORTAK HAREKET EDECEK

Kim ne derse desin, ne kadar zorlaştırılırsa zorlaştırılsın bu ümmet ortak hareket etmek durumunda kalacaktır. Ama Fethullah Gülen bunu görmüyor, onlar hâlâ iki kutuplu dünya olduğunu düşünüyor, o bitti. Amerika, AB, çok uluslu şirketler, Siyonist lobi, Türkiye'yi yıpratmaya çalışıyor. Bu da mümkün değil, biliniyor ki Türkiyesiz ne Ortadoğu şekillenir ne Türki Cumhuriyetler ayakta kalabilir ne Balkanlar ne de Kafkaslarda kimse ayakta kalabilir. Türkiye kendi kabuğunu kırmış, uluslararasına açılmış ve buna göre de kendi altyapısını oluşturuyor. İstihbaratını, zenginlerini kendine göre örgütleyip eğitiyor, diplomasisini buna göre kuruyor. Bu arayış, nasıl Libya'sından Mısır'ına her yerde sürüyorsa gün gelir hep birlikte hareket de ederiz. Fethullah Gülen bu hareketin önünü kesmek için yeni bir din, yeni bir İslam anlayışı öne sürüyor. Gülen hareketinin amacının ne olduğunu da herkes görmeye başladı.

İHANETİ BU KADAR TAHMİN EDİLEMEDİ

AK Parti içinde Fethullah Gülen'e biat edenler dışında hiçbir milletvekili eskisi kadar o ekibe sıcak bakmaz. Çünkü kimse onların bu kadar ihanet edeceğini tahmin etmezdi. Artık soğuk bakacaklardır. Bunu ben neye benzetiyorum, Yahudilerin soykırım üzerinden mağduriyet edebiyatı yaparak kendilerine bir alan açtılar. İsrail devleti kurulunca Hitler'in yaptıklarından daha kötüsünü kendileri yaptılar ve dünya içinde tüm masumiyetleri ortadan kalktı.

BEBEK YÜZLÜ KATİLLER

Aynı şekilde Gülen hareketinin de masumiyeti bitti, yumuşak yüzlerinin altından canavar tarafları açığa çıktı. Tıpkı bebek yüzlü katiller gibi maskeleri düştü. Bundan sonra da o iş gitmez, Allah'ın izniyle Türkiye'nin önünü kesemezler. Tarih, kader-i ilahi, bu ülkenin İslam dünyasının da kendine gelip tekrar bir sıçrama yapmasını bize lütfettiği, kazandırdığı, dayattığı, tabi bunun bize getireceği mesuliyetler de var bunun farkındayız, İslam dünyası; istense de istenmese de bir araya gelecek, bunda da Türkiye'nin rolü büyüktür. Türkiye insanı ümmetçidir. Ümmetin tüm değerlerini biz muhafaza ederiz. Seleflerle de oturup

kalkarız, Şii'lerle de oturup kalkarız, İhvanla da ahbap olur dost oluruz. Ama bir Şii bir Selefi ile oturmaz, dünya da bunu görüyor. İsteseler de istemeseler de Allah nurunu tamamlayacaktır."

7. Başvurucu, 17/2/2014 tarihinde, anılan internet sitesinde yayımlanan röportajın hakaret, iftira, halkı kin ve düşmanlığa tahrik etme suçlarını oluşturduğu iddiasıyla Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına suç duyurusunda bulunmuştur. Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca yetkisizlik kararı verilerek anılan soruşturma dosyası İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığına gönderilmiştir.

8. İstanbul Cumhuriyet Başsavcılığı, 15/4/2014 tarihli ve K.2014/21558 sayılı kararı ile kovuşturmaya yer olmadığına karar vermiştir. Gerekçenin ilgili kısmı şu şekildedir:

"Yukarıda belirtilen şikâyet konusu yazı bir bütün olarak okunup incelendiğinde, şüpheli Kazım Sağlam ile yapılan röportajın yayınlandığı, şüphelinin son günlerde gündemde olan ve birçok basın yayın kuruluşunda yayınlanan, birçok kişi ve kurumlar tarafından dile getirilen konular ile ilgili açıklamalarda bulunduğu, müştekiye yönelik hakaret kastıyla yani açıkça aşağılama ve küçültme amacıyla beyanda bulunulmadığı, bu içerikte sözlerin kullanılmadığı, kullanılan sözlerde küçültücü ve hakaret içeren bir sözün bulunmadığı,

AİHM ve Yargıtay'ın birçok kararında belirtilip kabul gördüğü üzere, uzun süreden beri yapılan açıklama ve iddialarla ve ayrıca yapmış olduğu açıklama ve faaliyetlerle sürekli gündemde bulunan, bu nedenle gerek basın yayın yoluyla ve gerekse başka suretle hakkında övgü içeren olumlu görüş ve açıklamalar yapıldığı gibi olumsuz görüş ve açıklamalar ile eleştirilen müştekinin, toplumdaki sade vatandaşlara oranla kendisine yapılan sert ve şok edici eleştirilere daha fazla tahammül etme yükümlülüğü bulunduğu, şöhret sahibi kişilerin diğer vatandaşlardan farklı olarak toplumun gözü önünde yaşanan hayat içerisinde yer aldıklarından, bu kimselerin söz konusu konum itibari ile yaşantı, söz ve davranışları, yapmış oldukları açıklama ve icra ettikleri mesleklerinin toplumda bir merak ve öğrenme isteği kısaca kamu merakının uyanması sonucunu doğurduğu ve bu kamu merakını aydınlatmanın da basına yüklenen hak ve ödev olduğu, açıklamalardaki düşünce ve yorumların müştekiyi aşağılama ve küçültme boyutuna ulaşmadığı, kamu yararı ve toplumsal ilgi yönünden, kişinin kamuya açıldığı oranda ve açıldığı alan çerçevesinde, toplumsal ilgiyi çekeceği ve bu açıdan hakkındaki haberlere hoşgörü göstermesi gerektiği, bu kapsamda müştekinin nasıl kendisi hakkında övgü içeren söz, açıklama ve yayınları kabul ediyor ise kendisi hakkında yapılan olumsuz eleştiri ve açıklamalara da katılanması gerektiği,

İftira suçunun düzenlendiği TCK.nun 267. maddesinde, yetkili makamlara ihbar veya şikâyetle bulunarak ya da basın ve yayın yoluyla, işlemediğini bildiği hâlde, hakkında soruşturma ve kovuşturma başlatılmasını ya da idarî bir yaptırım uygulanmasını sağlamak için bir kimseye hukuka aykırı bir fiil isnat edilmesi şeklinde gerçekleşen eylemin iftira suçu olarak kabul edilerek yaptırım öngörüldüğü,

Buna göre, İftira suçunun oluşması için, isnadın yetkili makamlara ihbar veya şikâyetle bulunmak suretiyle ya da basın ve yayın yoluyla yapılması gerektiği, hiç işlenmemiş fiil veya kendisine isnatta bulunulan kişi tarafından işlenmemiş bir fiilin isnat edilmiş olması gerektiği, isnadın belli bir kişiye yönelik olması gerektiği, yapılan isnadın hukuka aykırı olması gerektiği, kendisine hukuka aykırı fiil isnat edilen kişinin bu fiili işlemediğinin bilinmesinin gerektiği, bu nedenle, iftira

suçunun, ancak doğrudan kastla işlenebileceği, başka bir deyişle iftira suçunun muhtemel kastla işlenemeyeceği, ayrıca kendisine hukuka aykırı fiil isnat edilen kişi hakkında soruşturma ve kovuşturma başlatılmasını ya da idari bir yaptırım uygulanmasını sağlamak amacıyla hareket edilmesi gerektiği, bu nedenle iftira suçu açısından failde kastın ötesinde belirtilen amacın varlığının gerekli olduğu, bu içerik ve nitelikte bir söz veya beyanın bulunmadığı gibi bu amaçla hareket edilmediği, bu ve benzeri iddiaların birçok basın yayın kuruluşu yayınları ve yapılan açıklamalar ile gündeme geldiği ve gündemde olduğu,

Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 2007/8-244 E, 2008/92 K. sayılı ve 29/04/2008 tarihli kararında, 5237 sayılı Türk Ceza Kanunundaki düzenlemeye göre suçun oluşması için "halkın sosyal sınıf, ırk, din, mezhep veya bölge bakımından farklı özelliklere sahip bir kesiminin, diğer bir kesimi aleyhine kin ve düşmanlığa alenen tahrik edilmesi" yeterli olmayıp, bunun "kamu güvenliği açısından açık ve yakın bir tehlikeyi" ortaya çıkarması gerektiği,

"Kamu güvenliği açısından açık ve yakın tehlike" unsurunun neyi ifade ettiği maddenin gerekçesinde: "...failin kamu güvenliğini tehlikeye düşürecek biçimde yapılması arandığı için, suç; soyut tehlike suçu olmaktan çıkarılmış, somut tehlike suçu haline getirilmiştir. Bu suretle, çağdaş hukuktaki soyut tehlike suçlarını azaltma yönündeki eğilim dikkate alınmış, temel hak ve hürriyetlerin kullanım alanı genişletilmiştir. Bu düzenleme sayesinde "kin ve düşmanlık" ibaresinin anlamı da dikkate alındığında sadece "şiddet içeren ya da şiddeti tavsiye eden tahrikler" madde kapsamında değerlendirilebilecektir. Söz konusu suçun oluşması için, kamu güvenliğinin bozulması tehlikesinin somut olgulara dayalı olarak varlığı gereklidir. Bu tehlike, somut bir tehlikedir. Bu somut tehlikenin gerçekleşip gerçekleşmediğini belirlerken failin söz ve davranışlarının neden olduğu tehlike neticesinin gerçekleşmesi gerekir. Hakim, kullanılan ifadeler dolayısıyla bu tehlikenin gerçekleşip gerçekleşmediğini, dayanak noktalarını göstermek suretiyle belirleyecektir. Bu kapsamda, kişinin söz ve davranışlarının kamu güvenliğini bozma açısından yakın bir tehlike oluşturduğunun tespit edilmesi gerekir. Kişinin söz ve davranışlarının, halkın bir kesimi üzerinde tahrik konusu fiillerin işleneceği hususunda duyulan endişeyi haklı kılacak bir etki oluşturması gerekir. İfade özgürlüğü ile bu tip tehlike suçları arasında "açık ve mevcut tehlike" kriterinin var olması gerekir. Buna göre, yapılan konuşma veya öne sürülen düşünceler toplum açısından açık ve mevcut bir tehlike oluşturduğu takdirde yasaklanabilmekte, keza böyle bir tehlikenin somut olarak, açıkça tespit edilmedikçe söz konusu suçtan dolayı cezalandırma yoluna gidilemez." şeklinde açıklandığı belirtilerek, suçun soyut tehlike suçu olmaktan çıkarılıp somut tehlike suçu haline getirildiği, kişinin söz ve davranışlarının kamu güvenliği açısından açık ve yakın bir tehlike oluşturması ve bunu da somut olgulara dayalı olarak saptanmasının zorunlu olduğunun belirtildiği,

Yine, 765 Sayılı TCK.nun 312. maddesini irdeleyen Yargıtay Ceza Genel Kurulunun 2004/8-130 E., 2004/206 K., sayılı, 23/11/2004 tarihli ve 2004/8-201 E, 2005/30 K. sayılı, 15/03/2005 tarihli kararlarında da, suçun unsurlarının oluşması için, Kışkırtmanın; sosyal sınıf, ırk, din, mezhep veya bölge farklılıklarından en az birine dayanılarak ve bu kesimleri karşı karşıya getirmek amacıyla gerçekleştirilmesi, yine kışkırtmanın, farklı halk topluluklarını birbirine karşı düşmanlığa ve kin beslemeye sevk etmesi ve fakat bu halin "kamu düzeni" için tehlikeli olabilecek bir şekilde ve yeterlilikte olması, tehlikenin soyut olmayıp somut ve yakın tehlike olması ve Yargıtay 8. Ceza Dairesinin bir çok kararına yansıtıldığı üzere, kışkırtmanın şiddet çağrısını içermesi gerektiği, 1 Nisan 2005 tarihinde

yürürlüğe girecek olan 5237 sayılı yeni TCY.nun aynı tür suçu düzenleyen 216. maddesinde de suçun oluşumunun biraz daha zorlaştırıldığı, "tehlikenin açık ve yakın olması" gerektiğinin kabul edildiği belirtilerek, tahrike yönelmeyen, şiddet çağrısını içermeyen, somut ve yakın tehlike düzeyine de ulaşmamış kışkırmaların suçun unsurunu oluşturmayaçağının belirtildiği, haber içeriğinde yukarıda belirtilen şekilde suçun unsurlarını oluşturacak nitelikte beyan ve açıklamaların bulunmadığı,

İfade özgürlüğünün kısıtlanabileceğini öngören Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 10. madde 2. fıkrasının, Avrupa İnsan Hakları Mahkemesince basın özgürlüğü yönünden yapılan yorumunda, Basının demokratik bir toplumda oynadığı role vurgu yapılarak, basının millî güvenlik veya toprak bütünlüğü gibi devletin çıkarlarının korunmasını sağlamak için belirlenen bazı sınırları aşmamasının gerekli olmasına rağmen, sorumluluk ve yükümlülükleri dahilinde, bölücü olanlar da dahil olmak üzere kamu çıkarını ilgilendiren bütün konular üzerine bilgi verme, görüş bildirme görevi olduğunun belirtildiği (Demirel ve Ateş/Türkiye, no.3 11976/03),

Yargıtay'ın yerleşik içtihatlarında ve Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin 2007/11582 E., 2008/6398 K sayılı kararında da belirtildiği üzere, kişilik haklarının sınırlarının kamu yararı gerektiriyorsa aşılabileceği belirtilirken çarpıcı bir başlık altında haberin okura sunulmasının gazetecilik mesleğinin bir parçası olduğu, başlıkta yer alan birkaç sözcüğün tek başına ele alınmaması gerektiği, başlığın, yazı içeriği ile bir bütün olarak değerlendirilmesi gerektiği, okuyucunun ilgisini çekebilmek amacıyla haberi uygun sözlerle süslemek, ilginç biçime getirmek, toplumun değer yargılarına göre yorum yaparak kamuoyunu aydınlatmanın basının hakkı ve görevi olduğu,

Yazının veya konuşmanın içerisinden bazı sözcükler tek tek ele alınarak ve bu sözcüklere olumsuz anlamları açısından bakılarak ve konuşma bütünü değerlendirme dışı bırakılarak sonuca varılamayacağı belirtilen Yargıtay CGK.nun 24.4.1989, 9/63-165 sayılı kararı ile olayın değerlendirilmesi yapılırken, yazının bütünlüğünün bozulmamasının gerektiği belirtilen CGK. 25.01.1993, 8/299-10 sayılı kararı dikkate alınarak, yazının bir bütün olarak ele alınması gerektiği, içerisinden bazı sözcükler tek tek ele alınmak ve bu sözcüklere olumsuz anlamları açısından bakılmak suretiyle sonuca varılmaması gerektiği,

Yine Yargıtay 4. Hukuk Dairesinin 09/12/2002 tarihli ve 2002/9344 Esas ve 2002/13808 sayılı kararı ile 28/02/2005 tarihli ve 2004/8482 Esas ve 2005/1908 karar sayılı kararında da belirtildiği üzere, basının somut gerçeği araştırmasının beklenemeyeceği, yayın tarihinde gerçek bilgi ve belgelere uygun olmasının yeterli olduğu, görünürdeki gerçekliğin, somut gerçeklik olarak değil, olayın, haberin verildiği andaki beliriş biçimine uygunluk olarak anlaşılması gerektiği, haberin yapılmasından sonra ortaya çıkan durumun (salt gerçekliğin) farklı oluşunun, basının sorumlu tutulmasını gerektirmeyeceği,

AIHM'nin ifade özgürlüğüne ilişkin Handyside/Birleşik Krallık, Castells/İspanya kararlarında da belirtildiği üzere, kamuoyunu ilgilendiren sorunların kamuya açık olarak tam bir serbestlik içerisinde tartışılabilmesi, şiddeti teşvik eden eylemler hariç, bu tartışmanın boyutlarının devlet organları tarafından maksimuma çıkarılması gerektiği, kamuoyunun bir bölümünün, hatta çoğunluğun hoşuna gitmeyen, ürkütücü, şok edici fikirlerin de sözleşmenin 10. maddesi tarafından korunduğunun belirtildiği,

AIHM.nin Prager ve Oberschlick/Avusturya, Bladet Tromso ve Stensaas/Norveç Kararlarında da belirtildiği üzere, Basın özgürlüğünün bir derece abartmayı, hatta kışkırtmaya başvurmayı da içerdiği, gazetecinin yazısında kullandığı deyimler "polemik" niteliğinde olsa da, bu ifadelerin nesnel bir açıklamayla desteklendiğinde, bunların asılsız kişisel saldırı olarak görülemeyeceği, Aynı şekilde değerlendirmelere yer veren Yüksek Yargıtay Ceza Genel Kurulu'nun 11.07.2006 tarih ve 2006/4-162 E., 2006/181 K. sayılı kararında da, soruşturma konusu yazıdaki eleştiri ve değer yargılarının bir kısmı sert ve çarpıcı bir üslupla dile getirilse de, esasen, eleştirisinin sert bir üslupla gerçekleştirilmesi, kaba olması ve nezaket sınırlarını aşmasının, eleştirenin amacına, psikolojisine, eğitim ve kültür düzeyine bağlı bir olgu olduğu, basın özgürlüğünün, belli ölçülerde abartmayı, hatta kışkırtmaya başvurmayı da içerdiği, gazetecilerin yazılarında kullandıkları deyimlerin "polemik" niteliğinde olsa da, nesnel bir açıklamayla desteklendiğinde, bu ifadelerin asılsız kişisel saldırı olarak görülemeyeceğinin belirtildiği,

İfade özgürlüğünün içeriği yönünden olgular ve değer yargıları arasında farklılık bulunduğu, olguların varlığının kanıulanabilir olduğu ancak değer yargılarının doğruluğunun kanıulanmasını istemenin, gerçekleştirilemeyecek bir şeyi istemek olduğu, (Lingens/Avusturya Kararı)Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi'nin Dalban/Romanya davasında ortaya koyduğu gibi bir gazetecinin doğruluğunu kanıtlayamadığı sürece değer yargılarını ifade etmesinin engellenmesinin kabul edilemez olduğu, dolayısıyla doğruluğu denetlenabilir olgu veya verilerin yanı sıra doğruluğunun kanıulanması söz konusu olamayacak fikir, eleştiri ve spekülasyonların dile getirilmesinin Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AIHS) 10. maddesi çerçevesinde koruma altına alındığı,

Müşteki veya vekili tarafından gerçek dışı ve kişilik haklarına saldırı olduğu iddia edilen hususlar ile ilgili olarak 5651 Sayılı Kanunun 9.maddesinde belirtilen şekilde talepte bulunularak işlem yapılmasının mümkün olduğu,

Yukarıda belirtilen kararlar ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesinin birçok kararında değinilen ve belirlenen ilkeler ile TC. Anayasasının 25. maddesinde düzenlenen düşünce ve kanaat özgürlüğü, 26. maddesinde düzenlenen düşünceyi açıklama ve yayma özgürlüğü ile 28. maddesinde ve 5187 Sayılı Basın Kanununun 3. maddesinde düzenlenen basın özgürlüğü de dikkate alınarak, uzun süreden beri yapılan açıklama ve iddialarla ve ayrıca yapmış olduğu açıklama ve faaliyetlerle sürekli gündemde bulunan, bu nedenle gerek basın yayın yoluyla ve gerekse başka suretle hakkında övgü içeren olumlu görüş ve açıklamalar yapıldığı gibi eleştiri içeren olumsuz görüş ve açıklamalar yapılan müştekinin, toplumdaki sade vatandaşlara oranla kendisine yapılan sert ve şok edici eleştirilere daha fazla tahammül etme yükümlülüğü bulunduğu, bu kapsamda müştekinin nasıl kendisi hakkında övgü içeren söz, açıklama ve yayınları kabul ediyor ise kendisi hakkında yapılan olumsuz eleştiri ve açıklamalara da katlanması gerektiği, açıklamalardaki düşünce ve yorumların müştekiyi aşağılama ve küçültme boyutuna ulaşmadığı, demokratik toplumlarda çok önemli bir göreve sahip olan basının toplumu ilgilendiren konularda bilgi vermekle yükümlü olduğu, halkın ise bilgi alma hakkının bulunduğu, Basın Özgürlüğünün belirli bir ölçüde abartmayı hatta tahriki de içerdiği, kamu çıkarını ilgilendiren konularda bu özgürlüğün sınırlandırılmasının ancak çok istisnai olarak kabul edilebilir olduğu, toplumun gözü önünde olan tanınmış kişilerin eleştirilmesinin sınırlarının normal bir bireye kıyasla daha geniş olduğu, söz konusu haberin düşünce açıklama, bilgi verme ve eleştiri sınırları içerisinde kaldığı, açıklanış şekliyle konusu arasında düşünsel bir

bağ bulundugu ve nesnel bir açıklama ile desteklendiği, açıklanmasında kamunun ilgisi ve yararı olduğu, bu hali ile atılı suçların unsurları bakımından oluşmadığı..."

9. Başvurucunun anılan karara yaptığı itiraz, Bakırköy 7. Ağır Ceza Mahkemesinin 28/5/2014 tarihli ve 2014/1207 Değişik İş sayılı kararıyla reddedilmiştir. Ret kararı başvurucuya 27/6/2014 tarihinde tebliğ edilmiştir.

10. Başvurucu, Anayasa Mahkemesine 24/7/2014 tarihinde bireysel başvuruda bulunmuştur.

B. İlgili Hukuk

11. 9/6/2004 tarihli ve 5187 sayılı Basın Kanunu'nun 3. maddesi şöyledir:

"Basın özgürdür. Bu özgürlük; bilgi edinme, yayma, eleştirme, yorumlama ve eser yaratma haklarını içerir.

Basın özgürlüğünün kullanılması ancak demokratik bir toplumun gereklerine uygun olarak; başkalarının şöhret ve haklarının, toplum sağlığının ve ahlakının, milli güvenlik, kamu düzeni, kamu güvenliği ve toprak bütünlüğünün korunması, Devlet sırlarının açıklanmasının veya suç işlenmesinin önlenmesi, yargı gücünün otorite ve tarafsızlığının sağlanması amacıyla sınırlanabilir."

12. 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 49. maddesi şöyledir:

"Kusurlu ve hukuka aykırı bir fiille başkasına zarar veren, bu zararı gidermekle yükümlüdür.

Zarar verici fiili yasaklayan bir hukuk kuralı bulunmasa bile, ahlaka aykırı bir fiille başkasına kasten zarar veren de, bu zararı gidermekle yükümlüdür."

13. 4/12/2014 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanunu'nun "Kovuşturmaya yer olmadığına dair karar" başlıklı 172. maddesinin bir numaralı fıkrası şöyledir:

"(1) Cumhuriyet savcısı, soruşturma evresi sonunda, kamu davasının açılması için yeterli şüphe oluşturacak delil elde edilememesi veya kovuşturma olanağının bulunmaması hâllerinde kovuşturmaya yer olmadığına karar verir. Bu karar, suçtan zarar gören ile önceden ifadesi alınmış veya sorguya çekilmiş şüpheliye bildirilir. Kararda itiraz hakkı, süresi ve mercii gösterilir."

14. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi tarafından yayımlanan "nefret söylemi" konulu 30/10/1997 tarihli ve 97(20) sayılı Tavsiye Kararı'nda "nefret söylemi" kavramı şu şekilde tanımlanmıştır:

"Bu ilkelerin uygulanması amacıyla, 'nefret söylemi' ifadesi, ırkçı nefreti, yabancı düşmanlığını, antisemitizmi veya azınlıklara, göçmenlere ve göçmen kökenli insanlara yönelik saldırgan milliyetçilik ve etnik merkezçilik, ayrımcılık ve düşmanlıkla ifade edilen hoşgörüsüzlük de dâhil olmak üzere hoşgörüsüzlüğe dayalı diğer nefret biçimlerini yayan, tahrik eden, teşvik eden veya haklı gösteren tüm ifade biçimlerini kapsayacak şekilde anlaşılacaktır."

15. Ulusal, ırkçı veya dinsel nefretin savunulması insan haklarıyla ilgili uluslararası ve bölgesel belgelerde yasaklanmıştır. 1945 tarihli Birleşmiş Milletler Andlaşması'nın (R.G., 6092, 24/8/1945) ön sözünün ikinci paragrafında hoşgörülü davranma taahhüdünden bahsedilmiş, 1. maddenin (3) numaralı fıkrasında Birleşmiş Milletlerin amacının "Ekonomik, sosyal, fıkri ve insani mahiyetteki milletlerarası dâvaları

çözerek ve ırk, cins, dil veya din farkı gözetmeksizin herkesin insan haklarına ve ana hürriyetlerine karşı saygıyı geliştirerek ve teşvik ederek, milletlerarası işbirliğini gerçekleştirmek" olduğu açıklanmıştır. Aynı amaç 55. maddenin (c) bendinde ve 76. maddenin (c) bendinde tekrar edilmiştir.

16. 1948 tarihli Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 1., 2. ve 7. maddelerinde herkesin; ırk, renk, cinsiyet, dil, din, siyasal veya başka bir görüş, ulusal veya sosyal köken, mülkiyet, doğuş veya herhangi başka bir ayırım gözetmeksizin söz konusu Beyanname ile ilan olunan bütün haklardan ve bütün özgürlüklerden yararlanacağı belirtilmiştir.

17. Birleşmiş Milletler Genel Kurulunca 16/12/1966 tarihinde kabul edilen Medeni ve Siyasal Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin (R.G., 25175, 21/7/2003) 2. ve 26. maddelerinde ayrımcılık yasağından bahsedilmiş, 20. maddesinin (2) numaralı fıkrasında ise *"Ulusal, ırksal ya da dinsel nefretin ayrımcılık, düşmanlık ya da şiddete kışkırtma şekli alacak biçimde savunulması yasalarla yasaklanır."* denmiştir. Birleşmiş Milletlerin zikredilen belgelerinden başka önemli bir ayrımcılık türü olarak beliren din ve inanç temelli ayrımcılığa ise 1981 tarihli Din veya İnanca Dayanan Her Türü Hoşgörüsüzlüğün ve Ayrımcılığın Tasfiye Edilmesine Dair Bildiri'de dikkat çekilmiştir.

18. Bölgesel düzeyde İnter-Amerikan İnsan Hakları İhtisas Konferansı'nda 22/11/1969 tarihinde kabul edilen Amerikan İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 13. maddesinin *"Düşünce ve İfade Özgürlüğü"* kenar başlıklı (5) numaralı fıkrasında şöyle denmiştir:

"Her türlü savaş propagandası ve ırk, renk, din, dil, ya da milli köken temelinde bir gruba ya da bir insanlar grubuna yönelik hukuksuz şiddete ya da benzeri herhangi bir eyleme tahrik eden herhangi bir ulusal, ırkçı veya dinsel düşmanlığın savunulması hukuk tarafından cezalandırılabilir suçlar olarak değerlendirilir."

19. İnsan haklarıyla ilgili uluslararası belgelerde, belirli nefret söylemi biçimlerine özel olarak dikkat çekilmiştir. Birleşmiş Milletler Genel Kurulunca 21/12/1965 tarihinde kabul edilen Her Türü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin (R.G., 24721, 9/4/2002) 1. maddesinin (1) numaralı fıkrasında *"ırk ayrımcılığı"* deyiimi şöyle açıklanmıştır:

"Bu Sözleşmede, "ırk ayrımcılığı" terimi, siyasî, ekonomik, sosyal, kültürel veya toplumsal yaşamın herhangi bir alanında, insan hakları ve temel özgürlüklerin tanınmasını, uygulanmasını, bu hak ve özgürlüklerden yararlanılmasını ortadan kaldırmak veya zayıflatmak amacına ya da etkisine yönelik, ırk, renk, soy ya da ulusal veya etnik kökene dayalı her türlü ayırım, dışlama, kısıtlamaya da tercih anlamındadır."

20. *"İrk ayrımcılığı"* ifadesi; ırk, renk, soy veya ulusal ya da etnik kökene dayalı tüm ayrımcılık, dışlama, kısıtlama veya üstün tutma eylemlerini kapsayacak biçimde kullanılmıştır. Nitekim Her Türü Irk Ayrımcılığının Ortadan Kaldırılmasına İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin 4. maddesinde de bazı nefret söylemi biçimleri ayrıntılı olarak tanımlanmıştır:

"Taraf Devletler bir ırkın veya belli bir renge veya etnik kökene mensup bir grubun üstünlüğü fikirlerine ya da teorilerine dayanan ya da her ne şekilde olursa olsun ırkçı nefreti ve ayrımcılığı haklı çıkarmaya ya da yüceltmeye çalışan tüm propaganda ve tüm örgütleri kınarlar ve bu tür ayrımcılık faaliyetleri ile ayrımcılığı teşviki ortadan kaldırmaya yönelik acil ve olumlu önlemler almayı istlenirler ve bu amaçla İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nde yer alan ilkelere

ve bu Sözleşme'nin 5 inci maddesinde açıkça sıralanan haklara saygı göstermek kaydıyla, diğer önlemler arasında,

a) Irkçı üstünlüğe ya da nefrete dayalı tüm fikirlerin yayılmasını, ırk ayrımcılığını teşviki, herhangi bir ırka ya da başka bir renk ya da etnik kökene mensup bir gruba yönelik şiddet eylemlerini ya da bu tür eylemleri teşviki ve ayrıca ırkçı eylemleri finanse etmek dahil bu eylemlere her türlü yardım sağlamayı yasayla cezalandırılacak suç olarak ilan edeceklerdir.

b) Irk ayrımcılığın destekleyen ya da bu tür ayrımcılığa teşvik eden tüm örgütleri ve ayrıca örgütlü ve diğer tüm propaganda faaliyetlerini yasa dışı ilan edecek ve yasaklayacaklar ve bu tür örgütlere ya da faaliyetlere katılımı yasayla cezalandırılacak bir suç olarak ilan edeceklerdir.

c) Yerel veya ulusal kamu kurum ve yetkililerinin ırk ayrımcılığın desteklemesine ya da ırk ayrımcılığına teşvik etmesine izin vermeyeceklerdir. ”

21. Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin 12/2/2004 tarihli Medyada Siyasi Tartışma Özgürlüğü Bildirisi, siyasi tartışma özgürlüğünün; ırkçı fikirleri veya nefreti, yabancı düşmanlığını, Yahudi düşmanlığını ve herhangi bir hoşgörüsüzlük biçimini kışkırtan görüşleri içermediğini vurgulamaktadır. Metinde ayrıca siyasi şahsiyetler ve kamu görevlileri hakkındaki bilgi ve görüşlerin yayımlanması konusunda bazı ilkelere dikkat çekilmiştir:

“I. Medya kuruluşları aracılığıyla ifade ve bilgi edinme özgürlüğü

Kamuoyunun kamuyu ilgilendiren konularda bilgilendirilmesi çoğulcu demokrasinin ve siyasi ifade özgürlüğünün bir gereğidir. Bu özgürlük, medya kuruluşlarının siyasi şahsiyetler ve kamu görevlileri hakkında olumsuz bilgiler ve eleştiri niteliğinde görüşler yayınlama hakkı ile kamunun bu tür görüş ve bilgileri öğrenme hakkını da kapsar.

...

III. Siyasi şahsiyetler hakkında kamuoyunda tartışma ve bunların kamuoyunca denetimi

Siyasi şahsiyetler kamuoyundan güven talep etmişler, kamuoyu bünyesinde açık tartışma konusu olmayı, kamuoyunun titiz bir denetimine tabi tutulmayı, buna bağlı olarak da görevlerini yerine getiriş tarzları konusunda kendilerine gereğinde şiddetli eleştiriler yöneltilebileceğini peşinen kabul etmişlerdir.

...

VIII. Medya kuruluşlarının ihlallerine karşı başvurular

Siyasi şahsiyetler ile kamu görevlileri, medya kuruluşları tarafından yapılan hak ihlallerine karşı sıradan vatandaşların sahip oldukları hukuki başvuru yollarının ayınlarına sahip olmalıdırlar. İtibar zedelemesi veya hakaret nedeniyle tazminat veya para cezası verildiği takdirde bunlar, medya kuruluşları tarafından gönüllü olarak verilerek ilgili kimseler tarafından kabul edilen gerçek ve uygun tazminatlar da göz önünde bulundurularak, hak ihlali ve itibar zedelenmesiyle orantılı olmalıdır. Hak ihlalinin veya itibar zedelemesinin vahameti ışığında ve özellikle medyada yayınlanan itibar zedeleyici ifadelerin veya hakaretlerin, nefret içeren ifadeler örneğinde olduğu gibi, başka temel özgürlükleri de önemli ölçüde ihlal ettiği ve cezanın kesin olarak gerekli ve ihlalin vahameti ile orantılı olduğu haller dışında itibar zedelemesi veya hakaret hapis cezasına yol açmamalıdır. ”

22. Avrupa Konseyi; görevi, daha geniş bir Avrupa'da ırkçılıkla ve ırk ayrımcılığıyla insan haklarının korunması bakış açısı temelinde mücadele etmek olan Irkçılık ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonu'nu (ECRI) kurmuştur. Irkçılık ve Hoşgörüsüzlüğe Karşı Avrupa Komisyonu, 13/12/2002 tarihli Irkçılık ve Irksal Ayrımcılıkla Mücadelede Ulusal Yasalarla İlgili 7 No.lu Genel Tavsiye Kararı'nda ırkçılığı ve ırkçı söylem tarzını şu şekilde ifade etmiştir:

"... Tavsiye kararlarında kullanılan "ırkçılık" terimi, yabancı düşmanlığı, antisemitizm ve hoşgörüsüzlüğü içerecek biçimde geniş anlamı ile anlaşılmalıdır. Irkçılık, doğrudan ve dolaylı ırk ayrımcılığı tanımlarının temelleri hakkında (Tavsiye kararları Paragraf 1), ırkçılık ve ırk ayrımcılığı ile mücadelede genellikle yasal ölçütler tarafından kapsanan ırk, renk, etnik veya milli köken ayrımcılıklarının yanı sıra, tavsiye kararları dil, din ve milliyeti de kapsamaktadır. Irkçılık ve ırk ayrımcılığı ile ilgili olarak bu temellerin de kapsamması, ECRI'nin ırkçılık, ırk ayrımcılığı, yabancı düşmanlığı, antisemitizm ve hoşgörüsüzlükle mücadelede ECRI'nin Tavsiye kararlarına dayanmaktadır. ECRI'ye göre, zaman içinde değişen bu kavramlar, günümüz için, belirli bir kişi ya da kişileri, ırk, renk, dil, din etnik veya milli köken temelinde hedef alan ifadeleri karşılamaktadır. Sonuç olarak, Tavsiye kararlarında kullanılan "ırkçılık" ve "ırk ayrımcılığı" kavramları ECRI kararlarında yer alan bütün fenomeni içermektedir..."

23. Genel olarak ECRI, şu fiillerin kasten gerçekleştirilmesi durumunda cezalandırılması gerektiğini savunmaktadır: Şiddetin, nefretin veya ayrımcılığın alenen kışkırtılması, aleni aşağılama ve karalama; bir kişinin veya bir grup insanın ırk, renk, dil, din, milliyet veya ulusal veya etnik köken gerekçesiyle tehdit edilmesi; bir grup insanı ırk, renk, dil, din, milliyet veya ulusal veya etnik köken gerekçesiyle üstün gören veya hor gören veya aşağılayan bir ideolojinin ırkçı amaçlar doğrultusunda alenen ifade edilmesi; soykırım suçlarının, insanlığa karşı işlenen suçların veya savaş suçlarının ırkçı amaçlar doğrultusunda alenen inkâr edilmesi, önemsizleştirilmesi, haklı gösterilmesi veya hoşgörülmesi.

24. Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Komitesi tarafından 29/6/1983 tarihinde kabul edilen 10 Sayılı Genel Yorum'da Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşmesi'nin 19. ve 20. maddeleri arasındaki ilişki hakkında aşağıdaki yorum kabul edilmiştir:

"Sözleşmenin 20'nci maddesi, her türlü savaş propagandasının ve ayrımcılığı, düşmanlığı veya şiddeti kışkırtan her türlü ulusal, ırkçı veya dinsel nefret savunusunun kanunla yasaklanacağını belirtmektedir. Komite'nin görüşüne göre talep edilen bu yasaklamalar, 19'uncu maddede yer alan ve kullanımı özel görev ve sorumlulukları beraberinde getiren ifade özgürlüğü hakkı ile tümüyle uyumludur. 1' inci fıkra kapsamında yer alan yasaklar, Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'ne aykırı olacak şekilde saldırganlık tehdidi içeren veya saldırganlıkla veya barış koşullarının ihlal edilmesiyle sonuçlanan her türlü propaganda biçimlerini kapsarken, 2'nci fıkra, ayrımcılığı, düşmanlığı veya şiddeti kışkırtan her türlü ulusal, ırkçı veya dinsel nefret savunusunu hedef almaktadır; propaganda veya savununun ilgili Devlete içsel veya ona dışsal amaçlar taşıyıp taşımadığının bir önemi bulunmamaktadır. ... 20'nci maddenin tümüyle etkin hale gelebilmesi için, bu maddede tanımlanan propaganda ve savununun kamu politikasına aykırı olduğunu kesin bir dille gösteren ve ihlal edilmesi durumunda uygulanacak uygun yaptırımları öngören bir yasanın mevcut olması gerekir."

IV. İNCELEME VE GEREKÇE

25. Mahkemenin 14/7/2015 tarihinde yapmış olduğu toplantıda, başvurunun 24/7/2014 tarihli ve 2014/12225 numaralı bireysel başvurusu incelenip gereği düşünüldü:

A. Başvurucunun İddiaları

26. Başvurucunun iddiaları şunlardır:

i. Başvurucu, internet sitesinde yayımlanan röportajda haksız ve mesnetsiz olarak suçlandığını, bir soruşturma ya da kovuşturma konusu olmayan iddialarla açıkça suçlu ilan edilerek masumiyet karinesinin çiğnendiğini ileri sürmüştür. Başvurucu, Anayasa'nın 38. maddesinin devlete negatif ve pozitif yükümlülükler yüklediğini; bu kapsamda üçüncü kişilerin, masumiyet karinesine müdahale eden davranışlarına karşın devletin bireyi koruma yükümlülüğü bulunduğunu ancak Cumhuriyet Savcılığının kovuşturmayla yer olmadığına karar vererek söz konusu pozitif yükümlülüğe uymadığını, bu sebeple Anayasa'nın 38. maddesinde güvence altına alınan "*suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar kimse suçlu sayılamaz*" ve "*ceza sorumluluğu şahsidir*" ilkelerinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür.

ii. Başvurucuya göre röportajda kullanılan söylem tarzı nefret söylemi boyutundadır ve bu sebeple ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilemez. Başvurucu, söz konusu iddiaların doğru olmamasına ve engellenmesi gerektiğinin açık olmasına rağmen kişilik haklarının saldırıya uğradığı iddiasıyla ilgililer hakkında yapmış olduğu şikâyetin, Cumhuriyet Savcılığı ve itiraz mercisi tarafından, söz konusu yayının basın özgürlüğü kapsamında olduğu gerekçesi ile reddedilmesinin Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan "*adil yargılanma hakkı*"nı ihlal ettiğini ileri sürmüştür.

iii. Başvurucu şikâyet konu yayında söylenen sözlerin nefret söylemi boyutuna ulaştığını iddia etmektedir. Başvurucu, 97(20) sayılı Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi Kararı'nı hatırlatmıştır. Başvurucuya göre söz konusu kararda nefret söyleminin, hoşgörüsüzlüğe dayalı başka nefret biçimlerini yayan, kışkırtan, teşvik eden veya meşrulaştıran her türlü ifade etme biçimi ile muhakkak belirli bir kişiye veya gruba yönlendirilmiş yorumları kapsayacağı belirtilmiştir. Yine başvuru, Medeni ve Siyasi Haklara İlişkin Uluslararası Sözleşme'nin 20. maddesinde "*ulusal, ırksal ya da dinsel nefretin ayrımcılık, düşmanlık ya da şiddete kışkırtma şeklini alacak biçimde savunulması*"nın hukuk dışı ve yasak olduğunun belirtildiğini, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesinin Medyada Siyasi Tartışma Özgürlüğü Bildirisi'nde siyasi tartışma özgürlüğünün; ırkçı fikirleri veya nefreti, yabancı düşmanlığını, herhangi bir hoşgörüsüzlük biçimini kışkırtan görüşleri kapsamadığının ifade edilmesi suretiyle nefret söyleminin ifade özgürlüğü kapsamında değerlendirilemeyeceğinin belirtildiğini ileri sürmüştür. Başvurucu, şikâyet konusu iddiaların yer aldığı röportajın basın özgürlüğü kapsamında değerlendirilmemesi gerektiğini ve nefret söylemi de içermesi nedeniyle Savcılık ve Mahkeme tarafından talebinin reddedilmesinin güncel ve kişisel hakkının zedelenmesine neden olduğunu ileri sürmüş, hak ihlalinin tespitine ve ihlalin giderilmesine karar verilmesini talep etmiştir.

27. Başvurucu, 2/10/2014 tarihli ek beyan dilekçesinde, basında yer alan ifadeler sebebiyle maddi ve manevi varlığının zedelandığını, şeref ve itibarına yönelik saldırıların devlet tarafından önlenmediğini belirterek Anayasa'nın 17. maddesi ile Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin 8. maddesinde güvence altına alınan maddi ve manevi varlığı koruma ve geliştirme hakkının ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Söz konusu dilekçe, başvuru süresi geçirildikten sonra Anayasa Mahkemesine sunulduğundan değerlendirmelerde dikkate alınmaması gerekir.

B. Değerlendirme

28. Anayasa Mahkemesi, olayların başvuru tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile bağlı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder. Başvurucu, kişilik haklarının saldırıya uğradığı iddiasıyla ilgililer hakkında yapmış olduğu şikâyetin Cumhuriyet Savcılığı ve itiraz mercisi tarafından reddedilmesinin Anayasa'nın 36. maddesinde tanımlanan “*adil yargılanma hakkı*”nı ihlal ettiğini ileri sürmüştür. Başvurucunun bu şikâyetlerinin özü, kovuşturmayla yer olmadığı kararı verilmesi ile devletin, kendisinin şeref ve itibarına saygıyı etkili bir şekilde sağlamaya yönelik tedbirleri almadığı iddiasıdır. Bu itibarla söz konusu şikâyetin Anayasa'nın 17. maddesi bağlamında incelenmesi gerekmektedir.

29. Başvurucu ayrıca, söz konusu röportajda kendisi hakkında dile getirilen iddialar ve suçlamalar nedeniyle Anayasa'nın 38. maddesinde koruma altına alınan masumiyet karanesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Masumiyet karanesi, kişinin suç işlediğine dair kesinleşmiş bir yargı kararı olmadan suçlu olarak kabul edilmemesini güvence altına alır. Bunun sonucu olarak kişinin masumiyeti asıl olduğundan suçluluğu ispat külfeti iddia makamına ait olup kimseye suçsuzluğunu ispat mükellefiyeti yüklenemez. Ayrıca hiç kimse, suçluluğu hükmen sabit oluncaya kadar yargılama makamları ve kamu otoriteleri tarafından suçlu olarak nitelendirilemez ve suçlu muamelesine tabi tutulamaz (*Kadir Sağdıç* [GK], B. No: 2013/6617, 8/4/2015, § 27).

30. Öte yandan, Anayasa'nın 26. maddesinde güvence altına alınan ifade özgürlüğü, bilgi edinme ve verme özgürlüğünü de içerir. Bu nedenle Anayasa'nın 38. maddesinin dördüncü fıkrası, yürütülmekte olan bir ceza soruşturması hakkında yetkililerin kamuoyuna bilgi vermesini engellemez. Ancak masumiyet karanesine saygı gösterilmesi söz konusu olduğundan Anayasa'nın 38. maddesinin dördüncü fıkrası, bilginin gereken bütün dikkat ve ihtiyat gösterilerek verilmesini gerekli kılar (bkz. *Kadir Sağdıç*, § 28; benzer yöndeki AİHM kararı için bkz. *Allenet de Ribemont/Fransa*, B. No: 15175/89, 10/02/1995, § 41).

31. Yargılanan kişilere yönelik olarak devlet görevlilerinin ifadeleri veya kışkırtmasına dayanan basın ve yayın organlarındaki yazılar veya bazı küçük düşürücü ifadeler nedeniyle masumiyet karanesinin ihlali söz konusu olabilir. Buna karşın kamu menfaatine ilişkin konularda basın ve yayın organlarında yazılar yayımlanması ile haberlere ve yorumlara yer verilmesinin, beklenmesi gereken bir olgu olduğu göz önünde bulundurulmalıdır (bkz. *Kadir Sağdıç*, § 29; *X./Norveç*, B. No: 3444/67, 16/07/1970).

32. Somut olayda başvuru, başvuruya konu röportajda dile getirilen iddialar nedeniyle masumiyet karanesinin ihlal edildiğini ileri sürmüştür. Buna karşın başvuru, bu şekilde yayınlar yapılması nedeniyle kamu gücünü kullanan herhangi bir organ veya yetkili hakkında şikâyetçi olmamıştır. Başvurucu genel olarak yayınların yapılması sırasında ve daha sonra devletin, itibarını korumadığından şikâyetçi olmuştur. Bu çerçevede, başvuruya konu röportajda dile getirilen iddialar ve kullanılan üslup nedeniyle başvuru suçlu olduğu inancı yansıtılmış olsa bile söz konusu haber ve yorumların devlet yetkililerinin açıklamalarına dayandığı veya bunların söz konusu haber ve yorumların yapılmasına neden oldukları yönünde bir şikâyet de bulunulmadığı göz önüne alınmalıdır. Bu itibarla masumiyet karanesinin ihlal edildiği yönündeki şikâyetin de Anayasa'nın 17. maddesi bağlamında incelenmesi gerekmektedir (*Kadir Sağdıç*, § 30, 31).

33. Bireyin şeref ve itibarı, Anayasa'nın 17. maddesinde yer alan “*manevi varlık*” kapsamında yer almaktadır. Devlet, bireylerin manevi varlığının bir parçası olan şeref ve itibara keyfi olarak müdahale etmemek ve üçüncü kişilerin saldırılarını önlemekle yükümlüdür. Ancak devletin, bireylerin maddi ve manevi varlığına yönelik olarak üçüncü

kişilerce yapılan müdahalelere karşı etkili mekanizmalar kurma çerçevesindeki pozitif yükümlülüğü, mutlaka cezai soruşturma ve kovuşturma yapılmasını gerekli kılmaz. Üçüncü kişilerin haksız müdahalelerine karşı bireyin korunması hukuk muhakemesi yoluyla da mümkündür. Nitekim üçüncü kişilerce şeref ve itibara yapılan müdahaleler için ülkemizde hem cezai hem de hukuki koruma öngörülmüştür. Hakaret, ceza hukuku anlamında suç, özel hukuk anlamında ise haksız fiil olarak nitelendirilmekte ve tazminat davasına konu edilebilmektedir. Dolayısıyla bireyin, üçüncü kişilerce şeref ve itibarına müdahale edildiği iddiasıyla hukuk davası açarak da bir giderim sağlaması mümkündür (*Adnan Oktar* (3), B. No: 2013/1123, 2/10/2013, § 35).

34. Bir ihlal iddiasına ilişkin olarak başvurulabilecek birden fazla etkili başvuru yolunun bulunması durumunda, kural olarak başvuruçunun aynı amacı taşıyan başvuru yollarının tamamını tüketmesi beklenemez (bkz. *S.S.A.*, B. No: 2013/2355, 7/11/2013, § 30; *Halkevleri Derneği ve İlknur Birol*, B. No: 2013/577, 30/6/2014, § 28). Bununla birlikte Anayasa Mahkemesinin, yerleşik hâle gelen içtihatları uyarınca üçüncü kişilerce şeref ve itibara yapılan müdahalelerle ilgili olarak yalnızca ceza muhakemesi yoluna başvurulmuş olması Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için şart olan tüm başvuru yollarının tüketilmesi koşulunun yerine getirildiği anlamına gelmez (*Adnan Oktar* (3), § 36).

35. Anayasa'nın 17. maddesinin birinci fıkrasında koruma altına alınan şeref ve itibarın korunması hakkının ihlal edildiği iddiasına yönelik uyumsuzluklar açısından, hukuki tazmin yolu daha yüksek başarı şansı sunabilecek, kullanılabilir ve etkili bir başvuru yoludur (bkz. *S.S.A.*, § 31; *Halkevleri Derneği ve İlknur Birol*, § 29).

36. Öte yandan Anayasa Mahkemesinin *Sinem Hun* kararında ifade ettiği gibi hoşgörünün ve bütün insanların onuruna aynı düzeyde saygının; demokratik, çoğulcu bir toplumun temellerini oluşturduğu gerçeğinden hareketle “formaliteleri”, “koşulları”, “kısıtlamaları” veya “müeyyideleri” izlenen meşru amaçla orantılı olmak kaydıyla hoşgörüsüzlük temelinde nefreti yayan, teşvik eden, yücelten veya haklı gösteren tüm ifade çeşitlerini önlemek ve hatta bunları cezalandırmak gerekli görülebilir (*Sinem Hun*, B. No: 2013/5356, 8/5/2014, § 32; benzer yöndeki AİHM kararı için ayrıca bkz. *Gündüz/Türkiye*, B. No: 35071/97, 4/12/2013, § 40).

37. Bu nedenle, nefret söylemi kullanılarak hakaret edildiği iddiasını içeren başvurular açısından, başvuruya konu olayın kendine özgü koşulları da dikkate alınmak kaydıyla, bireysel başvuru öncesinde hukuk yoluna gidilmeksizin sadece ceza muhakemesi yolunun tamamlanmış olması yeterli görülebilir (*Sinem Hun*, § 32). O hâlde mevcut başvuruda yapılması gereken ilk iş, başvuru yollarının tüketilip tüketilmediğinin tespiti için başvuruçunun şikâyet ettiği röportajda yer alan ve kendisine yönelik olarak dile getirilen sözlerin nefret söylemi oluşturup oluşturmadığını tespit etmektir.

38. “Nefret söylemi” (*hate speech*) ifadesinin genel kabul görmüş bir tanımı bulunmamaktadır. Nefret söylemi olarak sınıflandırılacak düşünce açıklamalarının tespit edilmesi, bu tür açıklamaların sadece “nefret” ifadeleri veya duygusu aracılığıyla dışa vurulmaması nedeniyle oldukça zor görünmektedir. Nefret söylemi, ilk bakışta mantıklı veya normal görünebilecek ifadelerde de saklı olabilmektedir. Bununla birlikte, onur kırıcı nitelikte olsalar bile ifade özgürlüğü hakkının tümüyle koruması altında bulunan ifadelerin, nefret söylemi sayılabilecek ve bu sebeple böylesi bir korumadan faydalanmayan ifadelerden ayırt edilmesini sağlayacak ölçütlerin, konuyla ilgili olarak yürürlükte bulunan uluslararası metinlerden ve AİHM’in veya diğer mahkemelerin içtihatlarından hareketle ortaya konması mümkündür (§ 13-23).

39. “Nefret söylemi” kavramının çok sayıda durumu kapsadığı söylenebilir. Bununla birlikte ilk olarak ırkçı nefretin veya başka bir deyişle kişilere veya gruplara yönelik

nefretin belirli bir ırka ait olmaları nedeniyle kışkırtılmasının nefret söylemi kapsamında değerlendirilmesi gerektiği açıktır. İkinci olarak dinsel nedenlerle nefretin ve inananlar ile inanmayanlar arasındaki ayrıma dayalı nefretin kışkırtılması da aynı şekilde nefret söylemi kabul edilmelidir. Bunlardan başka, Avrupa Konseyi Bakanlar Komitesi'nin "*nefret söylemi*" üzerine Tavsiye Kararı'ndaki ifadelerine odaklanılırsa "*saldırgan milliyetçilik ve etnik merkezilik*" şeklinde ifadesini bulan hoşgörüsüzlüğe dayalı başka nefret türlerinin kışkırtılması da nefret söylemi kapsamında sayılmalıdır.

40. Bu kapsamda ten rengi ve etnik köken, toplumsal cinsiyet, cinsel kimlik, cinsel yönelim, engellilik, siyasal aidiyet veya yaş kategorileri ile mülteci, göçmen, yabancı veya başka dezavantajlı gruplara yönelik nefret saikli ifadeler de nefret söylemi türlerinden kabul edilmelidir. Sonuç olarak henüz uluslararası belgelerde ve mahkeme içtihatlarında yeterince ele alınmamış olsa bile cinsel yönelim temelli söylem gibi AİHM'in ifade ettiği şekliyle "*hoşgörüsüzlüğe dayalı nefreti yayan, kışkırtan, teşvik eden veya meşrulaştıran her türlü ifade biçimi*" (Gündüz/Türkiye, § 40; Erbakan/Türkiye, B. No: 59405/00, 6/7/2006, § 56; Sürek/Türkiye (no1), B. No: 26682/95, 8/7/1999, § 62) nefret söylemi olarak değerlendirilmelidir.

41. Bu anlamda "*nefret söylemi*" muhakkak belirli bir kişiye veya gruba yönlendirilmiş yorumları kapsamaktadır. Nefret söyleminin saikinin ise salt o kişiye ilişkin bir aidiyet olgusundan ibaret bulunması gerekir. Bir gruba veya bir grubun üyelerine yönelik ifade, nefreti teşvik ediyorsa ve bu teşvikin sözde geçerli nedeni o gruba isnat edilen özelliklerse, bir grubun üyeleri sırf bu gruba üye oldukları için aşağılanıyor, genel çoğunluktan farklı görülüyor, toplumsal olumsuzlukların faili sayılıyorsa ya da bu grupların veya üyelerinin aşağılanmaları ve haklarından mahrum edilmeleri, maruz kaldıkları dışlama, baskı veya şiddet meşru gösteriliyor ise söz konusu düşünce açıklamasının nefret söylemi içerdiği kabul edilebilir. Nefret söyleminde, belirli bir gruba ait bulunduğu için hedef seçilmek suretiyle esasında kendisini o grupta tanımlayan tüm bireyler yönünden barış ve huzur içinde yaşama hakkına müdahale edilmektedir.

42. Somut olayda başvuru, ulusal yayın yapan bir internet haber sitesinde yer alan röportajda kendisi hakkında ayrımcı ve nefrete dayalı hakaret içerikli ifadelerle kişilik haklarına saldırıda bulunduğu ve zedelenen hakları nedeniyle devletin etkili soruşturma yapmayarak failleri cezasız bıraktığı iddiasıyla bireysel başvuruda bulunmaktadır. Başvuru bir bütün olarak röportajda yer alan sözlerin ve söylem tarzının nefret söylemi olduğunu ileri sürmüştür.

43. Söz konusu röportaj incelendiğinde röportajı veren Medeniyet Vakfı Genel Başkan Yardımcısı Kazım Sağlam, 2013 yılı sonlarında hükümetten bazı bakanların da adının karıştığı adli soruşturmalardan sonra yaşananları 17-25 Aralık süreci olarak isimlendirmekte ve yaşananların asıl sorumlusu olarak "*Fetullah Gülen Cemaati*" olarak isimlendirdiği grubu göstermektedir. Kazım Sağlam'a göre Gülen Cemaati, kendilerini Risale-i Nur talebesi olarak göstermekle birlikte Said Nursi'nin öğretilerinden ayrılmışlardır. Sağlam'a göre bu Cemaat, emperyalistlerle iş birliği yapmakta, yüksek bürokrasi ve sermaye sınıfından kendisine yandaşlar bulmakta ve topluma değil, kendilerine hizmet etmektedir. Sağlam, bu eleştirisini dile getirirken Cemaatin tamamını hedef almamakta, sıradan Cemaat mensupları ile kurmay olarak adlandırdığı mensuplar arasında ayırım yapmaktadır. Sağlam, pek çok eleştirisinin yanında Gülen Cemaatinin gizli bir yapılanmasının olduğunu, çözüm sürecine karşı olduğunu, dünyanın pek çok ülkesindeki İslami oluşumlara ve aynı şekilde Türkiye'deki İslami oluşumlara da karşı tavırları olduğunu iddia etmekte ve eleştirmektedir. Sağlam'a göre Fetullah Gülen, İslami değerleri de kendi menfaati için kullanmaktadır ve Gülen'in asıl amacı AK Parti hükümetinin düşürülmesidir. Kamuoyunda tartışılan ve Gülen Cemaatine atfedilen son zamanlarda yaşanan olayları referans göstererek Cemaatin

masumiyetinin bittiğini, yumuşak yüzlerinin altından olumsuz tarafların ortaya çıktığını ifade etmek için “*tıpkı bebek yüzü katiller gibi maskeleri düştü*” şeklinde sert sözlerle Cemaati eleştiren Sağlam, Cemaatin Yahudiler gibi mağduriyet edebiyatı yaptığını da iddia etmektedir.

44. Şikâyet konusu röportaj, bir bütün hâlinde değerlendirildiğinde röportajı veren kişinin, kamuoyunda yoğun tartışmalara neden olan ve kamuoyunun bir kısmı tarafından “*hükûmete darbe girişimi*”, diğer bir kısmı tarafından ise “*yolsuzluk soruşturmaları*” olarak adlandırılan, hükûmet ile Gülen Cemaatinin birbirlerini suçladıkları sert tartışmalara konu olan “*17-25 Aralık Soruşturmaları*” olarak bilinen adli soruşturmalar sonrası yaşanan olayları kendi zaviyesinden yorumladığı ve Gülen Cemaatini eleştirdiği anlaşılmaktadır. Diğer bir ifadeyle Sağlam’ın başvuru hakkındaki olumsuz söylemleri, onun aidiyetine ilişkin bir motivasyondan kaynaklanmamakta, kamuoyunda onun liderliğini yaptığı bir harekete atfedilen tartışmalı bazı olaylara dayanmaktadır.

45. Başvurucunun şikâyet ettiği ve bir bütün olarak başvurucuya ve “*Fetullah Gülen Cemaati*”ne yönelik olarak söylenen sözler ve iddialar (§ 6) nedeniyle başvurunun Anayasa’nın 17. maddesinin birinci fıkrasında koruma altına alınan kişisel itibarının korunması hakkına müdahale edildiği kabul edilmelidir. Buna karşın şikâyet konusu sözlerin ırkçı nefreti, yabancı düşmanlığını veya azınlıklara, göçmenlere ve göçmen kökenli insanlara yönelik saldırgan milliyetçilik ve etnik merkezcilik, engellilik, ayrımcılık ve düşmanlık şeklinde ifadesini bulan İslamofobi (anti-Muslim sentiment), antisemitizm gibi dinsel hoşgörüsüzlük dâhil olmak üzere hoşgörüsüzlüğe dayalı başka nefret biçimlerini yayan, kışkırtan, teşvik eden veya meşrulaştıran ifadeler olmadığı gibi başvurucuya yönelik sözlerin de yalnızca belirli bir grubun üyesi olması nedeniyle söylenmediği dolayısıyla “*nefret söylemi*” olarak nitelendirilemeyeceği değerlendirilmiştir.

46. Anayasa’nın 148. maddesinin üçüncü fıkrası ile 6216 sayılı Kanun’un 45. maddesinin (2) numaralı fıkrasında, bireysel başvuruda bulunulmadan önce ihlal iddiasının dayanağı olan işlem, eylem ya da ihmal için kanunda öngörülmüş olan idari ve yargısal başvuru yollarının tamamının tüketilmiş olması gerektiği belirtilmiştir. Temel hak ihlallerini öncelikle derece mahkemelerinin gidermekle yükümlü olması, kanun yollarının tüketilmesi koşulunu zorunlu kılar (*Necati Gündüz ve Recep Gündüz*, B. No: 2012/1027, 12/2/2013, § 19-20; *Güher Ergun ve diğerleri*, B. No: 2012/13, 2/7/2013, § 26).

47. Başvuruya konu olayda başvuru tarafından, bir internet sitesinde yayımlanan röportajda hakkında sarf edilen sözler nedeniyle hakaret, iftira ve halkı kin ve düşmanlığa tahrik etme suçlarından ilgililer hakkında işlem yapılması talebiyle Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına şikâyetle bulunulmuştur. Yürütülen soruşturma sonucunda ilgililer hakkında bu suçlar yönünden kovuşturmaya yer olmadığına karar verildiği ancak başvurunun, somut başvuru açısından daha etkili bir giderim yolu olan hukuk davası açma yoluna gitmediği anlaşılmaktadır.

48. Yukarıda yer verilen tespitler çerçevesinde, üçüncü kişilerce şeref ve itibara yapılan müdahaleler ile ilgili olarak başvuru tarafından yalnızca ceza muhakemesi yoluna başvurulmuş olduğu ve somut başvuru açısından daha etkili bir giderim yolu olan hukuk davası açma imkânı kullanılmaksızın bireysel başvuruda bulunulduğu nazara alındığında Anayasa Mahkemesine bireysel başvuruda bulunabilmek için tüm başvuru yollarının tüketilmesi koşulunun yerine getirildiği söylenemez (*Halkevleri Derneği ve İlknur Birol*, § 32; *Necati Gündüz ve Recep Gündüz*, § 19-20).

49. Açıklanan nedenlerle, başvurunun diğer kabul edilebilirlik koşulları yönünden incelenmeksizin “başvuru yollarının tüketilmemesi” nedeniyle kabul edilemez olduğuna karar verilmesi gerekir.

V. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Başvurunun “başvuru yollarının tüketilmemiş olması” nedeniyle KABUL EDİLEMEZ OLDUĞUNA,

B. Yargılama giderlerinin başvuru üzerinde bırakılmasına,

14/7/2015 tarihinde OYBİRLİĞİYLE karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Alparslan ALTAN

Başkanvekili
Burhan ÜSTÜN

Üye
Serruh KALELİ

Üye
Osman Alifeyyaz PAKSÜT

Üye
Recep KÖMÜRCÜ

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Nuri NECİPOĞLU

Üye
Hicabi DURSUN

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Erdal TERCAN

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Hasan Tahsin GÖKCAN

Üye
Kadir ÖZKAYA

Üye
Rıdvan GÜLEÇ